

Het financieel profiel van de gemeente 'gebenchmarkmarkt' door Belfius

Belfius stelt voor elke gemeente een 'Individueel Financieel Profiel' op, een dienst als advies aan de lokale beheerders.

Aan de hand van een grondige analyse beoordelen we de financiële gezondheid van een gemeente. We evalueren minder gunstige evoluties en identificeren toekomstige financiële beperkingen of marges. Dit overzicht is niet alleen nuttig voor gemeenten in moeilijkheden, maar voor alle gemeenten die, zelfs al zijn ze financieel gezond, een retrospectieve en/of prospectieve denkoefening willen maken met als doelstelling:

- een financiële 'foto' van de activiteit van de gemeente te maken
- een kritische blik te werpen op de toewijzing van het budget, beleidsprioriteiten en financieringsstructuur
- vragen te stellen over de verschillen in de financiële situatie (benchmarking)
- een objectief denkkader te scheppen rond politieke keuzes, alsook om een strategie en financiële communicatie uit te stippelen

Financiële ratio's en dimensies

De financiële situatie van een gemeente wordt berekend aan de hand van een aantal **ratio's**, waarvan de financiële gegevens afkomstig zijn van zowel de budgettaire boekhouding (meerjarenplan, jaarrekening) als de algemene boekhouding (balans en staat van opbrengsten en kosten).

Er zijn 2 grote categorieën van ratio's:

- **niveauratio's**: deze zetten financiële gegevens van de gemeente (personeelsuitgaven, dotatie aan politiezone, belastingontvangsten enz.) af tegen niet-financiële (bevolkingsaantal, aantal personeelsleden, oppervlakte van het grondgebied enz.).

Bijvoorbeeld: belastingontvangsten/ bevolkingsaantal → fiscale opbrengst per inwoner

- **structuurratio's**: dit zijn verhoudingen (uitgedrukt in %) tussen 2 bedragen.

Bijvoorbeeld: belastingontvangsten/gewone ontvangsten → aandeel van de belastingontvangsten in de financiering van de exploitatie
Op basis van deze elementaire definities kunnen vrijwel tot in het oneindige ratio's worden opgesteld. Het is weliswaar aanbevolen om enkel de meest relevante ratio's in de analyse op te nemen.

Voor de duidelijkheid van de analyse en de diagnose worden geselecteerde ratio's gerangschikt volgens verschillende **financiële dimensies** (zie schema). Tegelijk mag men het onderlinge verband tussen ratio's niet uit het oog verliezen.

Zo kan een daling van de schuld bijvoorbeeld een positieve invloed hebben op het schuldvolume, maar eveneens op het budgettaire resultaat (via de vermindering van de leninglasten). Is de schuldafbouw te wijten aan een structurele daling van de investeringen, dan kan dit een ongewenste weerslag hebben op de kwaliteit van nutsvoorzieningen en dienstverlening aan de bevolking. Omgekeerd kunnen nieuwe investeringen leiden tot besparingen in personeels- of werkingskosten (bijvoorbeeld door te besparen op energie- en onderhoudskosten).

Criteria van vergelijking ('benchmarking')

Op zich heeft een ratio geen specifieke betekenis, maar net daarom is een referentiekader zo belangrijk. Het vergelijken van ratio's in een financiële analyse kan op 2 manieren:

- via een **tijdgebonden vergelijking**, met de waarden van diezelfde ratio's voor het bestuur tijdens opeenvolgende boekjaren. Dit helpt de gemeente om grote financiële tendensen over een bepaalde tijdspanne te identificeren
- via een **ruimtelijke vergelijking**, met de waarden van diezelfde ratio's voor een aantal vergelijkbare lokale besturen, om hiermee de belangrijkste verschillen te verklaren

Let wel: de interpretatie van ratio's en vastgestelde verschillen met een referentiegroep vraagt een kritische blik om fragmentaire en zelfs foutieve conclusies te vermijden.

Naar welke parameters voor benchmarking moet altijd kritisch gekeken worden?

1. Wat is de statistische referentie? Waarmee wordt vergeleken? Met het geaggregeerde gemiddelde, gemiddelde van de ratio's, mediaan, kwartielen, variantie of standaardafwijking?
2. Hoe zijn de groepen van gemeenten samengesteld? Behoren ze tot eenzelfde bestuurlijke regio (provincie, gewest enz.), bevolkingsklasse of 'sociaaleconomische' cluster van gemeenten (zie fiche 32)?
3. Is de perimeter van de data stabiel? Wat is bijvoorbeeld de impact van de oprichting van politiezones?
4. Hoe beïnvloedt de evolutie van de algemene context de cijfers en welke lokale specifieke kenmerken spelen er? Bijvoorbeeld de stijging van de energieprijzen of de aanwezigheid van een grote onderneming op het gemeentelijk grondgebied.

